

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. II. Rationibus Theologicis, efficacia divinorum Decretorum
demonstratur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

*solus potest ipsam immutare: Proverb. 21. Cor Regis in manu Domini, quocumque voluerit inclinabit illud. Unde dicitur, Faciens in vobis: ad Philip. 2. Deus est qui operatur in vobis velle & perficere. Quibus verbis S. Thomas in primis aperte destruit solutionem & explicationem Adversariorum, ad verbum aptare causas contingentes & necessarias, & exponit genuinum sensum illius, docendo quod significat idem quod determinare, seu applicare. Secundo clarè explicat ea omnia quæ possunt pertinere ad efficaciam divinatorum decretorum, & auxiliorum; & docet quod Deus operatur bonam voluntatem in nobis, non solum suasionibus & comminationibus, quæ pertinent ad gratiam moraliter excitantem, sed operando aliquid intrinsecum in voluntate creata, quod facit quod illa infallibiliter velit & operetur id quod vult eam velle & operari. Quod etiam disertè declarat 1. parte quæst. 105. art. 4. ubi ait: *Voluntas movetur ab objecto quod est bonum, & ab eo qui creat virtutem volendi.* Et postquam ostendit, quod potest moveri sicut ab objecto à quocumque bono, sed non sufficienter & plenè, nisi à summo bono, subdit de alio modo movendi ex parte virtutis, & non ex objecto: *Virtus volendi à solo Deo causatur: velle autem nihil aliud est quàm inclinatio in objectum voluntatis, quod est bonum universale. Inclinare autem in bonum universale, est proprium primi moventis, cui proportionatur ultimus finis. Unde utroque modo proprium est Dei movere voluntatem, sed maxime secundo modo, eam interius inclinando.* Ergo secundum D. Thomam, modus quo Deus operatur & facit inclinare voluntatem ad actionem voluntariam & liberam, non solum est per modum objecti attrahentis & allicientis, quæ est motio moralis, sed etiam per modum principij interioris operantis & applicantis voluntatem, quæ est motio physica & effectiva, quam docent Thomista.*

29. Præter hæc S. Doctoris testimonia, plura sunt alia, ex quibus aperte deducitur efficacia intrinseca divinatorum decretorum. Nam quæst. 6. de malo art. unico ad 3. hæc scribit: *Deus movet voluntatem immutabiliter, propter efficaciam voluntatis moventis quæ deficere non potest; sed propter naturam voluntatis motæ, quæ indifferenter se habet ad diversa, non inducitur necessitas, sed manet libertas.* Et 1. 2. quæst. 112. art. 3. in corp. sic ait: *Preparatio ad gratiam, secundum quod est à Deo movente, habet necessitatem ad id ad quod ordinatur à Deo, non quidem coactionis, sed infallibilitatis, quia intentio Dei deficere non potest. Unde si ex intentione Dei moventis est, quod homo cuius cor movet, gratiam consequatur, infallibiliter eam consequitur, secundum illud Joannis 6. Omnis qui audivit à Patre & didicit, venit ad me. Et quæst. 10. art. 4. ad 3. Dicendum est, inquit, quod si Deus movet voluntatem ad aliquid, impossibile est poni quod voluntas ad illud non moveatur, non tamen est impossibile simpliciter: unde non sequitur quod voluntas à Deo ex necessitate moveatur. Et 2. 2. quæst. 24. art. 11. in corp. *Virtus Spiritus Sancti infallibiliter operatur quocumque voluerit: unde impossibile est hæc duo simul esse vera: quod Spiritus Sanctus velit aliquem movere ad actum charitatis, & quod ipse charitatem amittat peccando.* Denique quodlibet 12. art. 3. asserit quod *Prædestinatio habet certitudinem ex parte voluntatis divina cui non potest**

aliquid resistere. Quæ omnia, ut patet, verificari non possunt de decreto indifferenti, vel de gratia moraliter tantum excitante; cum tale decretum, & talis gratia, non moveant voluntatem creatam immutabiliter, nec inducant necessitatem infallibilitatis ad operandum, nec sint talis naturæ quod voluntas creata non possit eis resistere, in sensu composito, conjungendo scilicet cum illa actualem resistantiam & dissensum, ut fatentur Adversarij: Manifestum est igitur, juxta principia doctrinæ D. Thomæ, decreta Dei circa nostros actus liberos, esse de se & ab intrinseco efficacia.

ARTICVLVS II.

Rationibus Theologicis, efficacia divinatorum Decretorum demonstratur.

Variis rationibus demonstrant nostri Thomista, tum hæc, tum in Tractatu de auxiliis, divinatorum decretorum efficaciam & causalitatem circa actus liberos nostræ voluntatis: nos hæc præcipuas & clariore expendemus, & articulo sequenti, varia quæ ex decretis indifferenter sequuntur absurda & inconvenientia declarabimus.

§. I.

Efficacia divinatorum decretorum ex orationibus Ecclesie, & promissionibus Dei, demonstratur.

Hæc duo argumenta magni sunt ponderis & momenti, & ab Augustino ac Prospero contra Pelagianos & Semipelagianos sæpe proposita.

Primum quod sumitur ex orationibus Ecclesie, & quod semper apud Augustinum invictum fuit, potest sic breviter proponi. Id quod postulamus à Deo, ex ejus gratia, beneficioque procedit, non verò ab homine expectatur, vel supponitur: Sed oramus Deum pro nostræ voluntatis consensu, determinatione, & mutatione: Ergo talis consensus & determinatio, à decreto divino, & gratia ex illo profluente causatur, non verò ab illo supponitur, aut expectatur. Major est certa: nemo enim petit ab alio, nisi quod ab illo dandum est, vel efficiendum: unde Augustinus sæpe dicit, quod *oratio est clarissima gratiæ restitucio.* Minor autem constat ex variis orationibus Ecclesie, quibus orat Deum, ut nos convertat, cor nostrum immutet, rebelles ad se compellat propitiis voluntates, & faciat nos ex nolentibus volentes, & ex repugnantibus consentientes, ut loquitur S. Augustinus lib. 4. ad Bonifacium cap. 9. Denique in Litanis de venerabili Sacramento Eucharistiæ, oramus Deum *ut ad frequentem, dignamque eorum mysteriorum participationem nos commovere dignetur.* Quas orationes, non ad hoc fundit Ecclesia, ut solum Deus nos excitet propositione objecti & doctrinæ, offeratque ex parte sua concursum indifferenter, quem nos consensu nostro determinemus. Nam Deus offert nobis suum concursum, & excitationem sufficientem, & sæpe valde vivacem; & tamen adhuc oramus, ut rebelles nostras voluntates ad se compellat; & faciat nos ex nolentibus volentes, & ex repugnantibus consentientes. Ergo sentit Ecclesia, quod post oblatum concursum indifferenter, in quo nondum relucet determinatio ad

consensum bonum; post excitationem externam, & internam, etiam vivacem & vehementem, aliquid restat exhibendum à Deo & donandum, quod fiat consensus iste, & mutatio voluntatis nostræ, quod non potest esse aliud, quam ipsa gratia efficax, interior tangens & immutans ipsum cor & voluntatem hominis, eamque applicans & determinans ad consensum.

31. Hanc rationem eleganter prosequitur D. Augustinus contra Pelagianos, variis in locis, præsertim libro 4. ad Bonifacium cap. 9. ubi sic ait: *Oramus pro repugnantibus & oppugnantibus, & petimus ut fiant ex nolentibus volentes, & ex repugnantibus consentientes: à quo, nisi ab illo de quo scriptum est, preparatur voluntas à Domino? Et cap. 18. Inaniter & perfunctorie, potius quam veraciter Deo fundimus preces, si ad ejus non pertinet gratiam, convertere ad fidem suam, ipsi fidei contrarias hominum voluntates. Prorsus (inquit) non oramus, sed orare nos fingimus, si nos ipsos, non illum credimus facere quod oramus. Si petimus quod credimus esse in nostra potestate. Et de dono persever. cap. 2. Nonne & ista irrisoria petitio est, cum id ab eo petitur quod scitur ipsum non dare, sed ipso non donante esse in hominis potestate: sicut irrisoria est etiam illa actio gratiarum, si ob hoc gratie aguntur Deo, quod non donavit ipse nec fecit? Et cap. 20. dicit se in libris Confessionum quos ediderat antequam Pelagiana hæresis extitisset, sæpe dixisse Deo: *Da quod jubes, & jube quod vis.* Et subdit: *Quid vero nobis primitus & maxime Deus jubet, nisi ut credamus in eum? Et hoc ergo ipse dat, si bene illi dicuntur, da quod jubes.* Demum libro de corrept. & gratia cap. 3. in fine hæc scribit, *O homo in præceptione cognosce quid debeas habere, in correptione cognosce tuo te vitio non habere, in oratione cognosce unde accipias quod vis habere.**

32. Confirmatur, & magis illustratur hæc ratio ex ipsomet Augustino de natura & gratia cap. 18. ubi ait: *Quid stultius quam orare ut facias quod habes in tua potestate? Sed in sententia Molinae, & aliorum Recentiorum, efficacia divini decreti, & gratiæ ex illo promanantis, est in nostra potestate, cum illa pendeat à libero arbitrio determinante ad speciem actûs: Ergo juxta illorum Authorum principia, stultum est petere à Deo talem efficaciam, cum potius Deus debeat illam expectare à libero arbitrio. Quare merito posset Deus Adversariis respondere: cur à me petitis quod est in vestra potestate, & quod ego à vobis expecto? Unde Augustinus Epist. 107. ad Vitalem ait: *Nostri orationibus contradicere eos qui dicunt vocationi Dei consentire, ita nostrum esse, ut si velimus fiat: si autem nolimus, nihil in nobis operationem Dei valere faciamus.* Et libro de gratia Christi cap. 25. & de prædest. SS. cap. 20. & multis aliis in locis, ex oratione quæ rogamus Deum, ut nos convertat, probat ab ipso donari & præveniri nostræ voluntatis determinationem.*

Idem ostendit Epistolâ citatâ ad Vitalem, ex gratiarum actione quæ Deo gratias exhibemus pro consensu, determinatione, conversione, & mutatione nostræ voluntatis, & ait: *Prorsus non gratias Deo agimus, sed nos agere fingimus, si unde illi gratias agimus, eum facere non putamus.* Unde cum in sententia Molinae Deus non efficiat per suum decretum, & gratiam ab illo procedentem, consensum & determinationem liberi arbitrij, sed illum ab humana voluntate expectet, non

Tom. I.

A debemus pro consensu, determinatione, & conversione nostræ voluntatis, Deo gratias agere, sed potius ipsemet Deus debet nobis gratias referre, ex eo quod ejus concursus, & moralem excitationem, ex nostra libertate, ad consensum, & speciem actûs boni determinamus.

33. Secundum argumentum quò divinatorum decretorum efficacia suadet, petitur ex promissionibus Dei, & insinuat etiam ab Augustino de Prædestin. SS. cap. 10. ubi ait: *Quando promisit Deus Abraham fidem gentium, dicens Patrem multarum gentium posui te, non de nostræ voluntatis potestate, sed de sua prædestinatione promisit: promisit enim quod facturus ipse fuerat, non quod homines. Quia etsi faciant homines bona que pertinent ad colendum Deum, ipse facit ut illi faciant que præcepit, non ipsi faciunt ut ille faciat quod promisit, alioquin ut promissa Dei compleantur, non in Dei, sed in hominum est potestate. Ex quibus verbis hoc potest erui argumentum. Deus promisit Abraham fidem gentium, quando illi dixit, Patrem multarum gentium constitui te. Unde cum in fide includatur consensus, determinatio, & pia motio voluntatis; quia, ut Augustinus ait, *Credere non potest homo, nisi volens:* si hunc consensum & determinationem voluntatis, Deus non efficiat per gratiam, sed illum expectet à libero arbitrio determinante indifferentiæ sui concursus & gratiæ moraliter excitantis, Deus promittit aliquid quod non facit, sed ab humana voluntate expectat: hoc autem absurdum est, & divinæ omnipotentia injuriosum: *Alioquin (ut inquit Augustinus jam relatus) ut promissa Dei compleantur, non in Dei, sed in hominum est potestate.* Et Epist. 105. *Quod promittit Deus, non facit nisi Deus. Habet namque aliquid rationis & veritatis, ut homo promittat, & Deus faciat: ut autem homo se facere dicat quod promiserit Deus, superba impietatis est reprobus sensus.**

§. II.

D Divinorum decretorum efficacia ostenditur ex inscrutabilitate hujus questionis, cur vocatio & gratia Dei in uno sit efficax, non vero in altero?

34. Hoc etiam argumentum valde urget Adversarios, sumiturque ex SS. Patribus, qui sæpe docent hanc questionem esse omnino inscrutabilem & impenetrabilem, nec posse solvi per humani arbitrij velle vel nolle. Ita inter alios docet S. Prosper de vocat. Gentium libro 1. cap. ultimo, cui titulus est: *Questionem cur hic potius quam ille accipiat gratiam, esse impenetrabilem, nec posse ex libero arbitrio solvi.* Unde ibidem sic loquitur: *Igitur profunditas illius questionis, quam secundum admirationem Apostoli impenetrabilem confitemur, per liberi arbitrij velle vel nolle non solvitur: quia licet in isti homini malum nolle, tamen nisi donatum non habet bonum velle. Illud contraxit natura per culpam, hoc recipit natura per gratiam.* Et in respons. ad objectionem 14. Vincentij: *Cur Deus illum retineat, illum non retineat, nec possibile est comprehendere, nec licitum investigare: cum scire sufficiat, & ab illo esse quod statur, & ab illo non esse quod ruitur.*

Hanc doctrinam accepit Divus Prosper à sanctissimo Præceptore Augustino, qui etiam variis in locis, hujus questionis profunditatem non aliter solvit, quam recurrendo ad inscrutabilia judicia Dei. Nam Tractatu 26. in Joannem: *Quare, inquit, unum trahat, & alium non trahat.*

KK x ij

noli velle judicare, si non vis errare. Et de spiritu & littera cap. 33. Si quis me interroget: cur illi ista suadeatur, ut persuadeatur, illi autem non (id est quare uni detur vocatio efficax, non verò alteri) duo solum occurrunt qua respondere mihi placeat: O altitudo divitiarum! Et nunquid iniquitas apud Deum? Cui hac responsio non placet, querat Augustino doctiores, sed caveat ne inveniat presumptiores. Et alibi ait, Cur illum adjuvet, illum non adjuvet, illum tantum, illum autem non tantum, illum isto, istum illo modo: penes ipsum est, & aequitatis tam secreta ratio, & excellentia potestatis.

Idem docet D. Thomas 3. contra Gentes cap. 161. dicens: Quare Deus hominum qui in peccatis devinentur, hos quidem preveniens convertat, illos autem sustineat, sive permittat secundum ordinem rerum procedere, non est ratio inquirenda: hoc enim ex simplici ejus voluntate dependet. Et exemplum affert de rebus naturalibus, quæ diversæ processerunt à Deo, juxta ordinem suæ sapientiæ, rectè omnia disponens.

35. Ex hac ergo doctrina, & testimoniis Sanctorum Patrum, efficax & evidens sumitur argumentum, ad divinorum decretorum efficaciam demonstrandam, & ad rejicienda decreta indifferentia & Molinistica. Si enim Deus circa nostros actus liberos haberet decretum purè indifferentens, & moraliter tantum excitans, ac expectans determinationem & consensum liberi arbitrij, illud determinantis ad speciem actus, facilis esset solutio illius quæstionis, quam Sancti Patres dicunt esse omnino indissolubilem, & humano intellectui impenetrabilem; imò nulla ferè esset quæstio, vel difficultas solvenda. Inquirenti enim cur Deus unum trahat, & alium non trahat? Cur uni detur vocatio efficax, non verò alteri? Facile responderi posset (sicut & ipsi Adversarij respondent) quia unus vult consentire divinæ vocationi, non verò alius. Quia unus per liberum arbitrium, divini decreti, & gratiæ ex illo promanantis indifferentiam, ad actum talis speciei determinat, non verò alter. Sicut inquirenti, cur Sol cum ficulnea producat ficus, & cum olea olivas? facile respondetur, quia concursus Solis ex se indifferentens & indeterminatus, modificatur in causis inferioribus in quibus recipitur, & ad hos potius quam illos effectus producendos determinatur.

36. Porrò hanc responsionem & doctrinam variis in locis rejicit Augustinus, & illam in Pelagianis deridet, ac fugillat. Nam Epist. 105. Quis, inquit, istum acutissimum sensum defuisse Apostolo non miretur? Hoc quippe ille non vidit, quando sibi velut adversantis objecta quæstione, non id potius tam breve, tam apertum, tam sicut isti (scilicet Pelagiani) putant, verum absolutumque respondit. Hic erat locus dicendi quod isti sentiunt: non autem hoc dicit Apostolus. Et libro 2. operis perfecti, ponderans hæc verba Apostoli: Deus cujus vult miseretur. Et ista, Homo tu quis es qui respondeas Deo? alloquens Pelagianos, sic ait: Non ita certè debuerat Apostolus loqui, si hoc vellet dicere quod vos dicitis. Et in Enchir. cap. 99. eadem verba Apostoli expendens, sic habet: Hoc loco quidam stulti putant Apostolum in responsione defecisse, & inopia reddendæ rationis repressisse contradictionis audaciam: sed magnum habet pondus quod dictum est: homo tu quis es? Et in talibus quæstionibus, ad suæ capacitatis considerationem revocat hominem, verbo quidem brevi, sed re ipsa magna est redditio rationis. Demum ferm. 7.

A de verbis Apostoli cap. 4. Multi (inquit) de isto profundo quærentes reddere rationem, in fabulas vanitatis abierunt.

Cum igitur in doctrina SS. Augustini & Prosperi, profunditas hujus quæstionis, Cur Deus unum trahat, & alium non trahat? Cur vocatio Dei in uno sit efficax, non verò in alio? non solvatur per humani arbitrij velle vel nolle; in sententia Molina, & aliorum qui decreta indifferentia, & determinationem humani arbitrij expectantia in Deo fingunt, per humani arbitrij velle vel nolle facile solvitur. Unde merito ad Molinam verba illa Bernardi dirigere possumus: Quid ergo tu? Quid melius affers? Quid subtilius invenis? Quid secretius tibi revelatum jas, quod præterierit Sanctos, effugerit sapientes.

§. III.

Divina decreta esse ex se & ab intrinseco efficacia, probatur ex verbis Apostoli 1. ad Corinth. 4.

Quis enim te discernit?

Hoc etiam argumento sæpè utuntur SS. Patres Augustinus & Prosper contra Pelagianos & Semipelagianos, potestque sub hac forma breviter proponi. Divinum decretum debet esse ratio discernendi consentientem à non consentiente: At si illud non sit ab intrinseco efficax, & prædeterminans voluntatem; sed purè indifferentens, & à voluntate humana, ad speciem actus determinabile, non potest hoc præstare, sed ad voluntatem creatam reducitur discrimen; ac proinde unus homo poterit inflari & gloriari adversus alterum: contra illud Apostoli 1. ad Corinth. 4. Ne supra quod scriptum est, unus contra alterum inflatur pro alio: quis enim te discernit? quid habes quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Ergo decreta Dei sunt de se & ab intrinseco efficacia. Sequela Majoris probatur. Discrimen effectus, non ad id in quo causæ conveniunt, sed ad id in quo discriminantur, debet reduci. Sicut quia duo individua ejusdem speciei conveniunt in ratione specifica, & duæ species in gradu generico, non possunt inter se distingui, vel discerni, per rationem illam communem specificam vel genericam: Sed consentiens & non consentiens conveniunt in decreto, si illud prout est à Deo sit purè indifferentens; & differunt solum penes consensum & dissensum liberi arbitrij, indifferentiam & potentialitatem talis decreti, ad actus diversæ speciei determinantis: Ergo non in divinum decretum, sed in liberum arbitrium reducitur discretio, seu discrimen consentientis à non consentiente.

Confirmatur primò: Ab eo oritur discretio, E à quo oritur determinatio actus quantum ad speciem: Atqui determinatio actus quantum ad speciem, non oritur à decreto, si illud sit indifferentens; sed à libero arbitrio illud determinante: Ergo non in decretum divinum, sed in liberum arbitrium reducitur discretio consentientis à non consentiente.

Confirmatur secundò: Ut divinum decretum sit ab æterno ratio discernendi consentientem à non consentiente, debet ex illo in tempore promanare, seu ab illo preparari aliqua gratia, quæ sit causa & principium talis discretionis, seu discriminis: Sed ex decreto purè indifferenti, nulla derivatur vel preparatur gratia, quæ sit causa talis discretionis: Ergo illud non potest esse ratio

discernendi consentientem à non consentiente, sed tale discrimen ad voluntatem creatam reduci debet. Major patet, Minor autem, in qua est difficultas, probatur. Decretum illud indifferens præparat solum gratiam coefficientiam, & gratiam moraliter excitantem: Sed neque gratia moraliter excitans, neque gratia coefficientiam possunt esse ratio discernendi consentientem à non consentiente: Ergo ex decreto purè indifferenti nulla derivatur vel præparatur gratia, quæ sit ratio discernendi consentientem à non consentiente. Major sumitur ex principiis Adversariorum, Minor verò, quantum ad utramque partem, probatur. Et in primis quòd talis discretio non possit peti à gratia moraliter excitante, videtur manifestum, nam juxta principia Molinæ, Lessij, & aliorum Recentiorum, gratia moraliter excitans, interdum est æqualis, imò & major, & vivacior, ac vehementior in eo qui non consentit, & non convertitur, quàm in eo qui consentit & convertitur: unde cum discrimen effectus non possit peti ab eo in quo causæ conveniunt, ut supra dicebamus, evidens est, juxta illorum principia, quòd discrimen seu discretio consentientis à non consentiente, non potest reduci in ipsam gratiam moraliter excitantem.

Quòd etiam non possit peti à gratia coefficientiam, seu à concursu simultaneo ordinis supernaturalis, videtur adhuc manifestius. Tum quia concursus ille indifferens est, ac indifferenti modo oblati voluntati, & ab illa quantum ad speciem actus determinabilis: à principio autem indifferenti, ut indifferens est, non potest oriri discrimen. Sicut à ratione generica, quia indifferens est, & potentialis, non potest sumi distinctio specierum, ut supra arguebamus. Tum etiam quia discretio quæ fit in actu secundo, supponit discretionem in actu primo; nam quidquid est in actu secundo, derivatur à primo: Sed concursus simultaneus pertinet ad actum secundum, & non ad primum: est enim ipsa actio causæ secundæ, prout est à Deo simul operante: Ergo præsupponit & non facit discretionem consentientis à non consentiente.

4. Hoc argumento non parùm torquentur Adversarij: unde ut ab illo se expedit, in omne latus se vertunt. In primis aliqui respondent, discretionem consentientis à non consentiente, procedere à libero arbitrio, non nudè & solitariè sumpto, ut dicebant Pelagiani & Semipelagiani, sed ab illo ut divinà gratiâ informato, & prout illi subest, ac subjicitur, eique associatur. Secundo alij dicunt, talem discretionem esse partim à gratia, & partim à libero arbitrio: sicut eadem tractio navis vel currus, partim est ab uno homine vel equo, & partim ab alio. Alij tandem reducunt talem differentiam & discretionem ad gratiam congruam, quæ licet in esse physico, & in ratione entis, sit æqualis in consentiente & non consentiente, est tamen major in esse moris & in ratione beneficij in eo qui convertitur & consentit, quatenus ei datur in illis occasionibus & circumstantiis in quibus Deus per scientiam mediam præscivit illum consenturum, non verò alteri.

41. Verùm hæc omnia frivola sunt, & facile confutari possunt ex dictis. In primis enim liberum arbitrium solitariè sumptum, erit causâ discretionis consentientis à non consentiente, si illa nullo modo procedat à gratia: Sed, ut jam ostendimus, talis discretio, juxta principia Adversa-

Tom. I.

A riorum, nullo modo potest procedere à gratia: quæro enim à quâ: Non à gratia moraliter excitante, cum illa interdum sit eadem vel æqualis in utroque, ut fatentur Adversarij. Nec à gratia coefficientiam, seu concursu simultaneo ordinis supernaturalis, cum ille sit indifferens, & à voluntate humana quantum ad speciem actus determinabilis, ut illi docent: Ergo juxta illorum principia, talis discretio nullo modo potest esse à gratia, sed à solo libero arbitrio.

Confirmatur, & magis urgetur vis hujus rationis, hoc exemplo. Quia albedo in manu non est causa aut principium caloris vel frigoris, esset omnino absurdum & impertinens asserere, calorem vel frigus non procedere quidem à manu nudè & solitariè sumpta, sed à manu ut affecta albedine, & illâ informata: Ergo similiter cum in sententia Adversariorum, nulla possit assignari gratia, quæ sit causâ & principium discretionis consentientis à non consentiente, ut jam ostendimus, perinde omnino est, juxta illorum principia, dicere quòd talis discretio sit à solo libero arbitrio, ac asserere eam esse à libero arbitrio, ut gratiâ informato, & prout illi subest.

Adde quòd Semipelagiani (ut alibi ostendimus) non negabant talem discretionem esse à libero arbitrio sub ipso gratiæ adjutorio constituto, sed tantum eam procedere ab ipso gratiæ auxilio: dicebant enim (referente D. Prospero in fine Epistolæ ad Augustinum) *Quod ob hoc Deus alios vasa honoris, alios vasa contumelia fecerit, quia finem uniuscujusque præviderit, & sub ipso gratiæ adjutorio, in qua futurus esset voluntate & actione præciserit.*

Secunda etiam responsio, quæ reducit discretionem consentientis à non consentiente, partim in gratiam, & partim in liberum arbitrium, multipliciter impugnatur à nostris Thomistis.

Primò, quia idem dicebat Faustus Semipelagianorum Coryphæus, ut constat ex libris quos scripsit de gratia & libero arbitrio, qui ab Hormisdâ Papa, tanquam hæretici, & Pelagianam doctrinam continentes, proscripti sunt, ut refert Baronius Tomo 6. paginâ 343. Nam libro 1. cap. 17. Faustus sic loquitur: *Cum inter hæc unus totum labori: alter totum gratiæ judicet deputandum, impletur in utroque Græca sententia; nimietates & inequalitates sunt similis improbitas, & par esse probatur impietas, si totum soli gratiæ, vel si totum soli adscribatur labori &c.*

Secundò, Hæc responsio apertissimè contradicit Augustino. Nam ille de dono persever. cap. 13. docet in opere nostræ salutis totum esse tribuendum Deo: quia licet nos velimus & operemur, Deus ipsum velle & operari operatur in nobis. *Nos, inquit, volumus, sed Deus in nobis operatur & velle. Nos operamur, sed Deus in nobis operatur & operari pro bona voluntate. Hoc nobis expedit & credere, & dicere: hoc est pium, hoc est verum, ut sit humilis & submissa confessio, ET DETUR TOTUM DEO. Et cap. 6. Tutiores vivimus, si totum demus Deo: non autem nos illi ex parte, & nobis ex parte committamus.*

Tertiò, Hæc responsio supponit actus supernaturales procedere partim à gratia, & partim à libero arbitrio: eo ferè modo quo eadem tractio navis, partim est ab uno homine, & partim ab alio, hoc enim exemplo utitur Molina: Sed hoc expressè rejicitur à D. Thoma 1. contra Gentes cap. 70. ubi ait: *Non sic idem effectus causæ naturali & divinæ virtuti attribuitur: quasi partim à*

KKK iij

Deo, & partim à naturali agente fiat, sed totus attribuitur instrumento, & principali agenti etiam totus. Et Opusculo 1. cap. 23. expressè negat Deum concurrere cum creatura ad operandum, eo modo quo duo homines vel equi concurrunt ad tractionem ejusdem navis vel currus. Idem docet D. Bonaventura in 2. dist. 34. quæst. 1. ad 5. his verbis: *Non est sic intelligendum quod Deus cooperetur libero arbitrio, sicut cum duo ferunt lapidem, unus cooperatur alteri, sed quia Deus est intimè agens in omni actione, & intimus est ipsi potentia operanti, ita quod potentia ipsa in nihil exit quod non sit ab ipso.*

47. Quartò, Hæc responsio impugnari potest argumento desumpto ex verbis Apostoli: *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei.* Si enim discretio consentientis à non consentiente, sit partim à Deo, & partim ab homine: ita ut sicut liberum arbitrium non potest operari nisi Deo cooperante: sic nec Deus possit aliquid velle operari circa nostros actus liberos, nisi supponat vel expectet consensum & determinationem liberi arbitrij. Sicut Apostolus dicit, quod non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei: ita ex adverso dici poterit, quod non est miserentis Dei, sed volentis & currentis hominis, ut egregiè discurret Augustinus in Enchir. cap. 32. *Si propterea (inquit) dictum est, non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, quia ex utroque fit: id est ex voluntate hominis, & misericordia Dei: ut sic dictum accipiamus, non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei: tanquam diceretur, non sufficit sola voluntas hominis, si non sit etiam misericordia Dei: non ergo sufficit sola misericordia Dei, si non sit etiam voluntas hominis. Ac per hoc si rectè dictum est, non volentis hominis, sed miserentis est Dei, quia id voluntas hominis sola non implet: cur non & à contrario rectè dicitur, non miserentis est Dei, sed volentis hominis, quia id misericordia Dei sola non implet? Porro si nullus Christianus dicere audebit, non miserentis est Dei, sed volentis hominis, ne Apostolo apertissimè contradicat, restat ut propterea rectè dictum intelligatur, non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, UT TOTUM DEO DETUR, qui hominis voluntatem bonam, & preparat adjuvandam, & adjuvat preparatam. Similia habet lib. 1. ad Simplicianum quæst. 2.*

48. Quintò, Si liberum arbitrium ex propriis partialiter se discernat, habeat aliquid ex se, saltem partialiter, de quo poterit gloriari, & inflari adversus alium: quod reprehendit D. Paulus supra relatus, & S. Augustinus de prædestinatione SS. cap. 2. ubi deplorans superbiam humanæ voluntatis in Pelagianis & Semipelagianis, qui se cum Deo comparantes, in opere salutis priores se faciebant, sic ait: *Volens à seipso sibi esse quod credit, quasi componit cum Deo, ut partem fidei sibi vendicet, atque illi partem relinquat; & quod est elatius, primam tollit ipse, sequentem dat illi, & in eo quod dicit esse amborum, priorem se facit, posteriorem Deum.* Et cap. sequenti subdit: *Non sic pius atque humilis doctor ille sapiebat, Cyprianum Beatissimum loquor, qui dixit in nullo gloriantur, quando nostrum nihil sit. Quod ut ostenderet, adhibuit Apostolum testem dicentem: Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?*

49. Denique demonstrari potest argumento desumpto ex principiis Adversariorum, discretio-

A nem consentientis à non consentiente, non posse oriri, etiam partialiter, à gratia coefficientiæ: quia ut talis gratia determinatè influat in nostros actus, supponit determinationem liberi arbitrij, purificantis, & determinantis ad speciem actus, decretum illud indifferens & conditionatum, quod in Deo fingunt Adversarij: Ergo gratia coefficientiæ non facit, sed supponit discretionem consentientis à non consentiente. Antecedens constat ex principiis Adversariorum: Consequentia verò probatur. Consentientis discernitur à non consentiente, per determinationem liberi arbitrij: Ergo si gratia coefficientiæ talem determinationem nullo modo faciat, sed illam supponat: evidens est discretionem consentientis à non consentiente, non posse, etiam partialiter, in gratiam coefficientiæ refundi, nec ab illa oriri, sed solum à libero arbitrio.

Dices cum Recentioribus: Si liberum arbitrium ex propriis non se discerneret, saltem partialiter, sequeretur quod nihil omnino ageret, & divinæ gratiæ non cooperaretur, sed se haberet merè passivè, & ut inanime quoddam, essetque potiùs vehiculum gratiæ in ipso agentis, sicut aqua est vehiculum caloris, quam ejus causa & principium: Consequens est erroneum, & contra definitionem Tridentini sess. 6. can. 5. Ergo &c.

C Sed negatur sequela: Nam licet liberum arbitrium nudè sumptum, vel solà gratiâ moraliter excitante præventum, non se moveat, nec se determinet, nec Deo moventi cooperetur; illud tamen ut motum & applicatum à gratia efficaci, se movet, & se determinat tanquam secundum liberum, & secundum determinans, Deoque moventi activè cooperatur: ut egregiè explicat D. Augustinus Epist. 107. ubi ait: *Ut in Deum credamus & pie vivamus, non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei: non quia velle non debemus & currere, sed quia ipse in nobis, & velle operatur, & currere.* Unde ut omnis tollatur æquivocatio, & Adversariorum hallucinatio detegatur.

D Diligenter observandum est, determinationem & consensum voluntatis humanæ, posse simul & semel procedere à Deo & à voluntate hominis, tanquam à duabus causis totalibus diversi ordinis, essentialiter inter se subordinatis. A Deo quidem, ut à primo libero, primoque movente, & determinante; & à voluntate humana, ut à secundo libero, & secundo determinante; eodem ferè modo quo eadem generatio plantæ procedit à Sole, ut à causa universali, & primo alterante & generante; & à terra, ut à secundo generante, & causa inferiori, ei subordinata. E Unde sicut si quis inferret, quod terra nullo modo activè influat in generationem plantarum, vel productionem fructuum, sed merè passivè se habet, eò quod non generet plantas, nec producat fructus, nisi ut mota & fecundata à virtute Solis, ineptè omnino argueret. Ita similiter ineptissima & absurdissima est cogitatio, & argumentatio illorum Recentiorum, qui ex eo quod voluntas nostra non se determinet, nec liberè consentiat divinæ vocationi, nisi ut mota & applicata à Deo per gratiam efficacem, inferunt illam merè passivè se habere, & Deo activè non cooperari ad actus supernaturales eliciendos: quod ut magis declaretur, & radix deceptionis detegatur.

Rursus observandum est, duplicem à Thomi-

missis in voluntate creata distingui determinationem: unam causalem, & alteram formalem. Prima est ipsa Dei motio, applicans voluntatem ad se liberè determinandum. Secunda est ipsa volitio, seu actus liber, quo voluntas à Deo mota & applicata, se formaliter determinat. Prima est solum libera ut quò voluntati creatæ, quia datur à Deo ad liberè agendum, & ad solvendam nostræ libertatis suspensionem & indeterminationem. Secunda verò est libera ut quod, quia liberè, vitaliter, & activè procedit à voluntate creata, tanquam à secundo libero se determinante sub indifferenti iudicio rationis, & sub motione, ac determinatione primi liberi, primique determinantis, à quo participat totam suam libertatem & contingentiam, ut supra ostendimus. Prima determinatio à solo Deo activè procedit, & in voluntate creata recipitur. Secunda verò causatur à Deo, & à voluntate creata, tanquam à duabus causis totalibus diversi ordinis, eoque ferè modo quo eadem plantæ generatio à Sole & à terra procedit. Undè quamvis voluntas creata in ordine ad primam determinationem se habeat mere passivè, non tamen in ordine ad secundam. Ut enim ait D. Gregorius lib. 2. *Moralium* cap. 11. *Suprema pietas prius agit in nobis aliquid sine nobis, ut subsequente quoque libero arbitrio, quod jam appetimus agat nobiscum.*

53. Denique ultima responsio, quæ discretionem consentientis à non consentiente, ad gratiam congruam refert, fusè impugnatur à nostris Thomistis in Tractatu de Auxiliis, & potest hic breviter confutari. Primò quia cum discretio illa sit supernaturalis, & prædestinationis effectus, debet reduci in aliquid supernaturale, non verò in aliquid purè naturale. Unde cum circumstantiæ temporis & loci, & complexio, genium, vel temperamentum hominis, ex quibus in sententia Suaris & Vazquis defumitur congruitas gratiæ, sint ordinis naturalis, ad illas non potest referri discretio consentientis à non consentiente.

54. Secundò, Ille qui consentit internæ vocationi, & justificatur, est inæqualis in actu secundo alteri qui non consentit, nec justificatur, eique superior, non solum moraliter, sed etiam physicè; cum sit ornatus gratia sanctificante, quæ caret alter: Ergo etiam debet illi esse superior in gratia præveniente, non solum moraliter, & in ratione beneficij; sed etiam physicè, & in esse entis considerata. Antecedens patet, Consequentia verò probatur. Cum enim omnis actus secundus supponat primum, & ab illo procedat, omnis inæqualitas & discretio quæ reperitur in actu secundo, debet supponere inæqualitatem & discretionem ex parte actus primi, & ab illa derivari, ut supra arguebamus: Ergo si ille qui consentit internæ vocationi, sit inæqualis alteri qui non consentit, non solum moraliter, sed etiam physicè, debet etiam illi esse superior in gratia actuali, non solum moraliter, sed etiam physicè considerata.

55. Terriò, Ab eodem principio sumitur discretio consentientis à non consentiente, à quo oritur efficacia divinæ gratiæ: Sed efficacia divinæ gratiæ non oritur ex eo quò detur tempore congruo, & in illis occasionibus & circumstantiis in quibus Deus per scientiam mediam prævidit hominem operaturum: Ergo nec discretio consentientis à non consentiente. Major patet, Minor probatur argumento quo utitur Cardinalis To-

letus annot. 54. in Lucam cap. 5. desumpto ex illo Apostoli ad Galat. 1. *Cum placuit ei qui me segregavit ex utero matris mee. & vocavit per gratiam suam &c.* Quo loco Apostolus dicit gratiam efficacem ad conversionem fuisse ipsi concessam, non ex eo quò data fuerit congruo tempore, sed ex eo quòd Deus eam dederit, *cum placuit ipsi.* Unde D. Augustinus libro de prædestinatione Sanctorum cap. 2. ponderat Paulum fuisse conversum tunc quando spirans minarum & cædis in discipulos Christi, intendebat vastare Ecclesiam: *Aversus quippe à fide quam vastabat (inquit) eique vehementer adversus, repente est ad illam gratiâ potentiori conversus.* Idemque ponderat Toletus loco citato de aliis Apostolis, præsertim de Petro & Andrea, quos Christus convertit, non antequam mitterent retia in mare, nec postquam illa extraxerunt, sed dum mitterent. Sic etiam Matthæus conversus est, dum sederet ad telonium. Denique in libro de gratia & libero arbitrio cap. 21. observat Augustinus, Deum convertisse cor Regis Assueri, & cum transfussisse ab indignatione ad lenitatem, quando magis indispositum videbatur, & antequam mulieris poscentis sermonem audisset. Unde in Enchiridio cap. 98. sic concludit: *Quis porro tam impiè desipiat, ut dicat, Deum malas hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, ubi voluerit, in bonum non posse convertere.* Et homil. 23. inter quinquaginta: *Adulter (inquit) non fuisti in illa vita tua præterita, plena ignorantia, nondum illuminatus, nondum bonum malumque discernens, nondum credens in illum qui te nescientem regebat. Hoc tibi dicit Deus tuus: regebam te mihi, servabam te mihi. Ut adulterium committeres, suasor defuit: ut suasor deesset, ego feci. Locus & tempus defuit: ut hæc deessent, ego feci. Affuit suasor, non defuit locus, non defuit tempus: ut non consentiret, ego feci. Agnosce ergo gratiam ejus cui debes & quod non admisisti. Mihi debet iste quod factum est, & dimissum vidisti: mihi debes & tu quod non admisisti. Nullum est enim peccatum quod fecit homo, quod non posset facere alter homo, si desit rector à quo factus est homo.* Quibus verbis S. Doctor apertè docet gratiam, temporum & locorum circumstantiis minime esse addictam, sed ei locum & tempus agendi semper adesse, illamque nullis causis naturalibus suspendi aut retardari. Quod etiam disertè declaravit Prosper in carmine de ingratia, his versibus quos Tractatu præcedenti retulimus.

*At verò omnipotens hominè cum gratia salvat
Ipsa suum consummat opus, cui tempus agendi
Semper adest quæ gesta velit, nec moribus illi
Fit mora, nec causis anceps suspenditur ullis.*

56. Addo, Ex gratia congrua sequi duo illa inconvenientia quæ Recentiores ex gratia per se efficaci & physicè prædeterminante sequi contendunt, nempe exclusionem gratiæ sufficientis, & libertatis excidium, ut ostendit P. Martinonius in Anti-Jansenio disp. 27. sect. 3. num. 27. ubi gratiam congruam impugnat ex eo quòd videtur repugnare exercitio libertatis, quia necessitat ad consentium: nisi enim necessitaret, incredibile est fore ut semper & infallibiliter voluntas consentiat, ita ut planè in nullo casu dissentiat in tanto numero vocationum & operationum. Maxime verò, cum juxta Autores hujus sententia, certitudo divina prædestinationis facta antecedenter, & omnium prædefinitionum, fundetur in hujusmodi infallibilitate. Ex quo fit, ut quàm est impossibile Deum non falli in suis decretis absolutis, tam sit infallibile

sequi consensum ex tali auxilio antecederet se habente ad illum. Atqui est impossibile non moraliter tantum, sed etiam metaphysicè & simpliciter. Deum falli. Ergo est quoque metaphysicè & simpliciter impossibile, non sequi consensum ex tali auxilio. Ergo illud auxilium inducit necessitatem antecedentem, non moralem tantum, sed metaphysicam & absolutam, adeoque repugnat libertati; quia tollit indifferentiam voluntatis, & potentiam ad oppositum.

Gratiam quoque sufficientem de medio tollit, assignans pro gratia verè sufficiente, gratiam planè insufficientem. Quod de morali insufficientia manifestissimum est, & amplius confirmatur; quia cum tali gratia sola, est moraliter impossibile bene operari. Dicitur enim esse moraliter impossibile id quod adeo difficile est, ut nemo illud faciat. Quare sicut prior sententia negat dari auxilium physicè sufficiens: ita hæc negat evidentè dari sufficiens moraliter. Quorum utrumque alienum esse mihi videtur à sincera Dei voluntate salvandi omnes homines, & eos præcipuè quos per gratiam sanctificantem jam in filios & regni sui heredes adoptavit, minimeque consentire cum supra dictis Scripturæ protestationibus, Quid ultra debui facere vineæ meæ & non feci? An quia expectavi ut faceret uvas, & fecit labruscas? Isaia 5. Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti? Matth. 23. Nunquid enim responderi jure posset agricola, vel domino vineæ qui sic loqueretur: Frustra expectasti ut faceret uvas, adhibita tantum eâ culturâ, cum qua neque unquam ulla alia vinea ab orbe condito fructum tulit, neque physicè aut moraliter possibile erat ut ferret; & debebas aliquid ultra facere, ut prudenter & rationabiliter fructum ab illa sperares? An verò etiam convenit tanto desiderio congregandi filios Jerusalem, & affectus tam sollicito, qualis est affectus gallinæ erga pullos suos, vocare tantum & juvare iis auxiliis, quibus physicè & moraliter impossibile erat eos congregari, nec quisquam hominum ita præventus & vocatus, congregare volenti se adjungeret?

Ex quo Patris Martinoni discursu liquet, vel duo illa argumenta ex libertatis læsione, & gratiæ sufficientis exclusione, desumpta, quibus Adversarij decreta efficacia & prædeterminantia impetunt, & quæ apud ipsos palmaria sunt, nihil prorsus valere; vel si concludant, iis pariter convelli gratiam congruam, quam Suarez, Vazquez, aliique Recentiores admittunt.

ARTICVLVS III.

Absurdis & inconvenientibus, decreta indifferentia exploduntur.

Innumera ferè sunt absurda & inconvenientia, quæ sequuntur ex decretis illis indifferentibus, & conditionatis, quæ Molina, Suarez, Lessius, & alij Recentiores fingunt in Deo, quæ imaginationi quidem speciosa sunt, sed rationi prorsus invisa: unde sicut Lessius decreta prædeterminantia Thomistarum ferrea vocat, ita æquo jure decreta indifferentia illorum Recentiorum, vitrea possumus appellare; ut enim verbis Augustini utar: quasi lucent vanitate, sed franguntur veritate, ut patebit ex dicendis paragraphis sequentibus, ubi graviora quæ ex illis sequuntur absurda & inconvenientia colligemus.

Serm. 11.
de ver.
bi. Apo.
stoli.

§. I.

Decretum indifferens subtrahit à Deo rationem causæ primæ, respectu determinationis liberæ nostræ voluntatis.

PROBatur multipliciter. In primis enim, cum determinatum & indifferens inter se opponantur, sicut frigidum & calidum, album & nigrum: quemadmodum repugnat calidum produci à frigido, album à nigro, & unum contrarium ab alio, ita & determinatum ab indifferenti. Unde dicit Commentator 2. physic. textu 48. à principio indifferenti, ut indifferens est, non exit actus determinatus, nisi ab aliquo determinetur ad unum. Idem docet S. Thomas 3. cōtra Gentes cap. 2. Secundò, Nulla causa supponit vel expectat suum effectum, sed potius illum causat & prævenit, prioritate saltem causalitatis & nature: Atqui decretum indifferens supponit vel expectat determinationem liberi arbitrij creati, ut determinatè in actus nostros influat, sicut docent Adversarij: Ergo illam non causat.

Tertiò, Si decretum illud talem determinationem causaret, non esset amplius indifferens, sed determinans, imò & prædeterminans; quia illam prioritate saltem nature antecederet, cum omnis causa sit prior saltem nature suo effectui: Sed hoc repugnat: Ergo implicat contradictionem, liberi arbitrij determinationem à decreto indifferenti causari.

Quartò, Nulla causa à suo effectu tanquam à conditione dependet: Sed decretum illud indifferens quod in Deo fingunt Adversarij, & quod Suarez, Lessius, Molina, & alij volunt esse conditionatum, dependet à determinatione liberi arbitrij, tanquam à conditione quam expectat, & per quam purificatur, & transit in absolutum, ut illi docent: Ergo illam non causat.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio. Voluntas conditionata nihil causat, nisi purificatâ conditione: Sed hæc volitio, volo concurrere ad hunc actum, si voluntas Petri consenserit, vel se determinaverit, est conditionata, & dependens à consensu & determinatione Petri, ut à conditione: Ergo nihil potest causare, nisi purificatâ tali conditione; hoc est supposito consensu, & determinatione voluntatis Petri: Ergo divina voluntas istum consensum & determinationem non causat, sed supponit causatam à voluntate Petri.

Confirmatur amplius: Si determinatio libera nostræ voluntatis possit intelligi cum fundamento in re, antecedens aequaliter concursum primæ causæ, non dependet ab illò: Sed juxta principia Adversariorum, intelligi potest cum fundamento in re, in aliquo signo rationis, aliqua antecessio determinationis nostræ liberæ ad actualem Dei concursum: Ergo in sententia Adversariorum, libera nostra determinatio, ex proprio conceptu, non habet essentialè dependentiam à concursu & cooperatione causæ primæ. Major constat: dependens enim ut tale, nequit intelligi antecederet ad id à quo dependet. Minor autem probatur: Juxta principia Adversariorum, consensus seu determinatio voluntatis creatæ, determinat divinum concursum, quantum ad speciem actus: Sed determinans, ut tale, debet præcedere id quod determinatur, saltem prioritate nature, quia ad illud comparatur ut forma: Ergo si determinatio voluntatis creatæ, decretum & concursum Dei ad speciem actus determinat, illum aequaliter præcedit,